

Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή IV

Εαρινό Εξάμηνο 2025
ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 1^ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

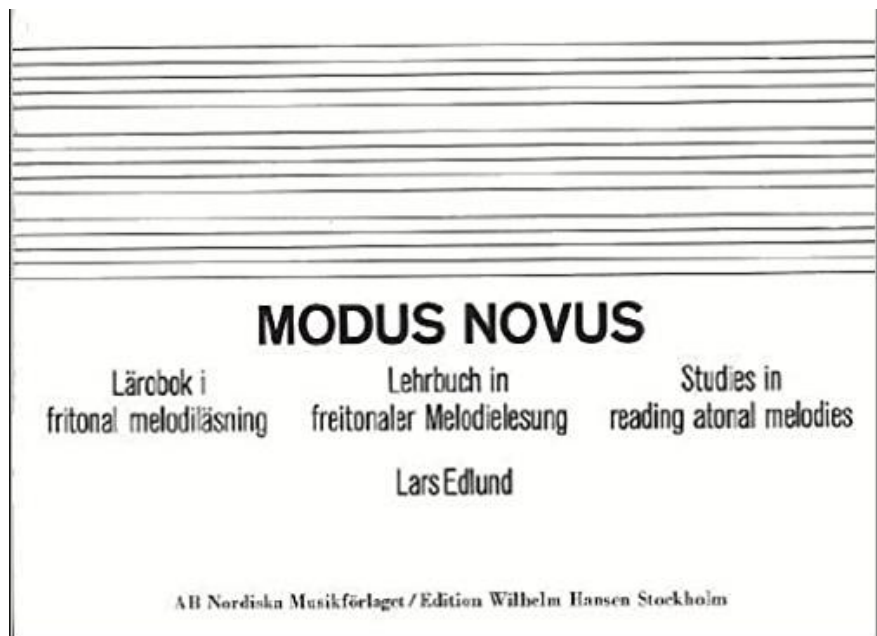
Beethoven violin concerto in D, op.61 (1806)

Συνοπτική επισκόπηση υλικού Δ' Εξαμήνου «Άσκησης Ακοής»:

(α)Εσωτερική ακοή, (β)Ακουστική αναγνώριση και (γ)Φωνητική εκτέλεση των παρακάτω (από ασκήσεις και ρεπερτόριο):

- ✓ **Ατονάλ** ασκήσεις από το *Modus Novus* και περισσότερο ρεπερτόριο 20ού & 21ου αιώνα (➡ Διαστήματα!)
- ✓ Βαθμίδες όλης της χρωματικής κλίμακας
- ✓ Τονικές μελωδίες που θα πατούν πάνω στα αρμονικά φαινόμενα του εξαμήνου, με χρωματική κίνηση, πιο απομακρυσμένες τονικοποιήσεις και πιο απρόσμενα μελωδικά γυρίσματα. Δίφωνες στο ντικτέ, τραγούδι κάθε φωνής σε τετράφωνα χορικά Μπαχ στο σολφέζ.
- ✓ Συγχορδίες: τρίφωνες M, E, ε, A, τετράφωνες **AM**, MM, Mμ, **EM**, Εμ, εμ, εε (η Mμ σε όλες τις θέσεις), **διάφωνες συνηχήσεις**
- ✓ Αρμονικές διαδοχές: δανεισμένες συγχορδίες (iv, ii, VI, dim), IIN, παρενθετικές δεσπόζουσες (V/ii, III, IV, V, vi), συγχορδίες μεθ' 7^{ης}, αλυσίδα συγχορδιών μεθ' 7^{ης} (κύκλος 5ών), **αλυσίδα συγχορδιών μετ' 9^{ης}**, συγχορδίες αυξημένης 6^{ης} (ιταλική, γερμανική, γαλλική), αυξημένες I⁵#, V⁵#, *diminuita appoggiatura* ή ποίκιλμα, **χρωματική σχέση 3^{ης}**. Ακουστική αναγνώριση αρμονικών **φαινομένων στη μουσική φιλολογία** (γνωστά αποσπάσματα)
- ✓ Ρυθμός: παρεστιγμένα, αντιχρονισμοί, συγκοπές, συζεύξεις, παύσεις, πεντάηχα, **εξάηχα, επτάηχα, 8:3+3+2**, σχέση 3 προς 2, σχέση 5 προς 2, **σχέση 4 προς 3**, αλλαγή μέτρου **και παλμού**

(https://www.ema.edu.ee/oppematerjalid/solfedzo/MTM001_Modus_Novus.pdf)
(Estonian Academy of Music and Theater)

1α. Διαστήματα – τρόπος εξάσκησης:
Εξάσκηση του κάθε διαστήματος με χρωματική
ανάβαση & κατάβαση, μέχρι να ‘κλειδώσει’
εσωτερικά. Παράδειγμα με 2Μ:

- Τραγουδί μαζί με το όργανο (πιάνο/κιθάρα) τις νότες που βρίσκονται στις αγκύλες
- Το ίδιο, τραγουδί πρώτα, ο ήχος του οργάνου έπειτα για επιβεβαίωση
- Τραγουδί του ίδιου διαστήματος (ανιόν & κατιόν) από τυχαίες νότες

♩ = περ. 50

↓

1β. Διαστήματα 2ας
Ντικτέ-σολφέζ

2α. Μουσική ακρόαση και παρατήρηση φθογγικού υλικού (είδος κλιμάκων)

Debussy, *Complete Preludes, Books 1 & 2*, 'II. Voiles'

https://www.youtube.com/watch?v=VrVyQhUM5C4&ab_channel=caprottimusic

Αμερικανίδα χορεύτρια Loie Fuller (1862-1928), πιθανή έμπνευση του 'Voiles'

2β.Έλεγχος
διαστημάτων
2ας – κλίμακες
με βάση ντο
(τραγούδι)

Πεντατονικές (μείζονα - ελάσσονα) και blues:

Μείζονα 5ατονική

Ελάσσονα 5ατονική

Κλίμακα blues

Ολοτονική:

3α.Σύγχρονη μουσική & Debussy

Claude Debussy:

(Από άρθρα του σε μουσικά περιοδικά)

«Η καλύτερη ευχή που θα μπορούσε να δώσει κάποιος για τη γαλλική μουσική θα ήταν να καταργηθούν οι σπουδές της αρμονίας όπως γίνονται στις σχολές. Είναι ο πιο γελοίος τρόπος να βάλει κανείς τις νότες στη σειρά, κι εκτός αυτού οδηγεί σε μια τυποποίηση της σύνθεσης έτσι που όλοι οι συνθέτες, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, εναρμονίζουν με τον ίδιο τρόπο» (1902).

«Η ομορφιά ενός έργου τέχνης θα παραμένει για πάντα κάτι το μυστήριο – δε μπορούμε να καταλάβουμε ακριβώς πώς έχει δημιουργηθεί. Αυτό το στοιχείο της μαγείας στη μουσική πρέπει να το διατηρούμε με κάθε τρόπο» (1913).

Morgan, R.P. (Ed.) (1998): *Strunk's source Readings in Music History: The Twentieth Century* (Vol.7). New York: Norton & Company.

3β. Το έργο *Prélude à L'après-midi d'un faune* του Claude Debussy (1862-1918), για κάποιους η αρχή της σύγχρονης μουσικής, γράφτηκε μεταξύ 1892-1894, συγχρόνως με έργα όπως: η 9^η Συμφωνία («του Νέου Κόσμου») του Dvorak και η 6^η («Παθητική») του Tchaikovsky. Γιατί λοιπόν θεωρείται ότι το *Prélude* σηματοδοτεί την αρχή; Ο όρος «σύγχρονο» στην τέχνη αφορά βέβαια όχι τόσο σε χρονολογία όσο σε ζητήματα αισθητικής και τεχνικής. Τί λοιπόν το ριζοσπαστικό υπάρχει στο έργο αυτό;

- ➔ Τονικό σύστημα - Η τονική αρμονία φαίνεται τώρα να είναι μία από τις πολλές δυνατότητες αρμονικής γλώσσας, όχι η μοναδική.
- ➔ Φόρμα - Δεν υπάρχει προοδευτική εξέλιξη και επεξεργασία του θέματος, αλλά διεύρυνση, παραλλαγή ή τεμαχισμός του, σε στυλ αυτοσχεδιασμού & όχι δομημένης πορείας.
- ➔ Χρόνος (ρυθμός & tempo): υπάρχουν αυξομειώσεις στο tempo και συχνή εναλλαγή μέτρου.
- ➔ Ενορχήστρωση: παίζει βασικό ρόλο στην έκφραση της μουσικής ιδέας και στη δομή του έργου, δεν αποτελεί δευτερεύον ή απλά καλλωπιστικό στοιχείο της μελωδίας. Π.χ. το αρχικό θέμα ακούγεται σχεδόν πάντα στο φλάουτο (με εξαίρεση 2 περιπτώσεων: οboe-κλαρινέτο).

...Πώς προέκυψαν οι καινοτομίες αυτές;

➔ Αφετηρία αυτών των καινοτομιών ήταν όλη η φιλοσοφία του συνθέτη για τη μουσική. Η μουσική του δεν είναι αφηγηματική, κι έτσι δε χρειάζεται συνοχή και συνέχεια. Οι ζωντανές της εικόνες και η ακανόνιστη κίνησή της θυμίζει περισσότερο τη σφαίρα της ελεύθερης φαντασίας, του ονείρου. Ο Debussy γράφει:

Μόνο η μουσική έχει τη δύναμη να ξυπνήσει στη μνήμη όλα εκείνα τα απίθανα μέρη, τον αδιαμφισβήτητο και χιμαιρικό κόσμο που καταχίνεται μυστικά με τη μυστηριώδη ποίηση της νύχτας, με τους χιλιάδες ανώνυμους ήχους που κάνουν τα φύλλα των δένδρων όταν τα χαϊδεύουν οι ακτίνες του φεγγαριού...

Το κείμενο του συνθέτη είναι χαρακτηριστικά αινιγματικό και γεμάτο εικόνες, όμως είναι σαφής η αναφορά του στον κόσμο του ονείρου.

3γ.Claude Debussy: *Prélude à L'après-midi d'un faune* (θέμα)

<http://patachonf.free.fr/musique/debussy/faunep.php>

Προπαρασκευαστική άσκηση:

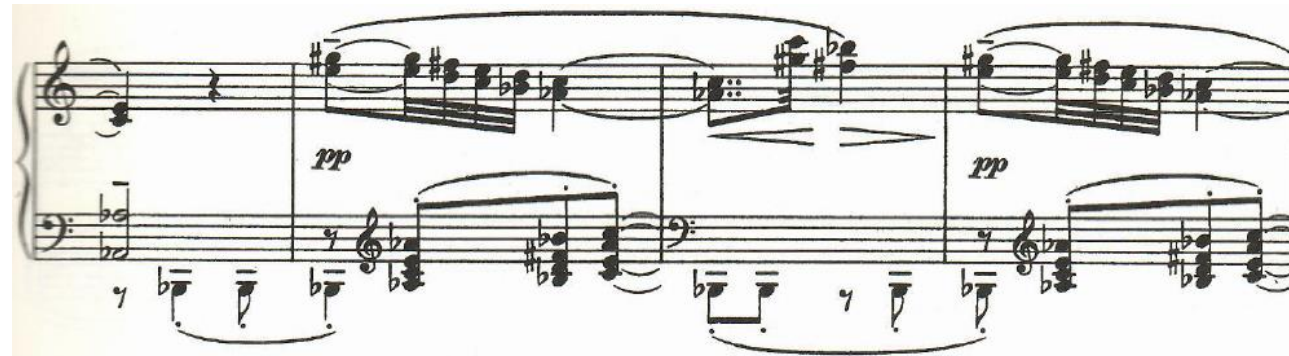
Claude Debussy: *Prélude à L'après-midi d'un faune*
https://www.youtube.com/watch?v=9_7loz-HWUM&ab_channel=poloshia

4α. Συγχορδίες
τής ολοτονικής
κλίμακας
(Αυξημένες)

Αυξημένες συγχορδίες από την ντο ολοτονική:

Όλες οι Αυξημένες συγχορδίες:

4β. Αυξημένες συγχορδίες ως αποτέλεσμα αντιστικτικής κίνησης

Clara Schumann, Toccata, from *Vier Stücke aus Soirées Musicales*, Op. 6

Espressivo e tranquillo
ben marcato il canto

p dolce e legato

sempre con Pedale

The musical score is written for piano in 3/4 time, key of D major (two sharps). It consists of two systems of four measures each. The first system shows a treble staff with a melody and a bass staff with a sustained pedal point. The second system continues the melody and introduces a forte (sf) dynamic in the bass staff. The score includes performance instructions such as 'Espressivo e tranquillo', 'ben marcato il canto', 'p dolce e legato', and 'sempre con Pedale'.

5α. Αρμονικό dictée
Αναγνωρίστε τις συγχορδίες που λείπουν

First system of musical notation (Grand staff, A major, common time). The first measure contains a whole note chord (A major). The subsequent three measures are empty staves with arrows pointing to them, indicating missing chords. Below the staves are labels: I, I, I, I.

Second system of musical notation (Grand staff, A major, common time). The first measure contains a whole note chord (A major). The subsequent three measures are empty staves with arrows pointing to them, indicating missing chords. Below the staves are labels: I, V, V, I.

5α. Αρμονικό dictée
Λύση - Τραγούδι

The image displays two systems of musical notation for a piano accompaniment exercise in A major (three sharps: F#, C#, G#). The time signature is common time (C). The first system consists of two measures, and the second system also consists of two measures. Chord labels are provided below the bass staff for each measure.

System 1:

- Measure 1: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.
- Measure 2: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: N⁶.
- Measure 3: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: V⁷.
- Measure 4: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.

System 2:

- Measure 5: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.
- Measure 6: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: IV.
- Measure 7: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: iv.
- Measure 8: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.

System 3:

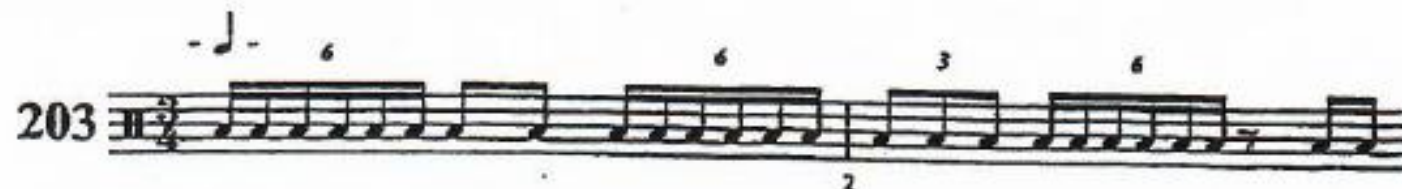
- Measure 9: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.
- Measure 10: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: It.
- Measure 11: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: V.
- Measure 12: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: #vi^{o2}.

System 4:

- Measure 13: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: V.
- Measure 14: Treble staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#); Bass staff has a half note chord (A, C#) and a half note chord (E, G#). Label: 5#.
- Measure 15: Treble staff has a whole note chord (A, C#, E); Bass staff has a whole note chord (A, C#, E). Label: I.

6α.Ρυθμός: Μονομερής έως εξαμερής υποδιαίρεση

6.2. Μονομερείς έως Εξαμερείς Ρυθμοί

6β.Ρυθμός: Πολυρυθμοί 2:3 και 3:2

388

2 3

4 5 6

394

2 3

4 5 6

397

in 3 + 2

3:2 2:3

3:2 3:2

3 4

Στη ναυμαχία του Γέροντα, που έγινε στα 1824, στον κόλπο μεταξύ Σάμου και Μικράς Ασίας... Ήταν 29 Αυγούστου... Και καθώς ο Μιαούλης και οι υπόλοιποι είχαν αποκλεισθεί από τον ενωμένο Τουρκο-αιγυπτιακό στόλο μέσα στον κόλπο και καθώς δεν έπνεε ούριος άνεμος, να βγουν, ο καπετάν Ανδρέας Μιαούλης, είπε στα παιδιά του, στους ναύτες και στους πολεμιστές, και στο πλήρωμα του καραβιού, μέσα στο οποίο είχαν ένα μεγάλο σταυρό. Τον είχαν για όπλο. «Παιδιά, σηκώστε το Σταυρό (...)». Τον σήκωσαν, παρακάλεσαν με πίστη, είχαν πέντε μέρες να φάνε... και καθώς σήκωσαν το Σταυρό και προχώρησαν μπροστά, μέσα στο καράβι, τότε σηκώθηκε ούριος άνεμος. Δυνατός. Και βγήκανε από τον κόλπο. Στην απέναντι θάλασσα. Και εκεί κατόρθωσαν, λίγοι αυτοί... να καταναυμαχήσουν τον Τουρκο-αιγυπτιακό στόλο. Να βυθίσουν τα μεγαλύτερα πλοία του, και να αναγκάσουν, να καταφύγουν οι μεν Αιγύπτιοι στη Σούδα, στην Κρήτη, οι δε Τούρκοι στον Ελλήσποντο... Ποιός ξέρει αυτοί τί βλέπανε; Και ενώ είχαν σίγουρους τους Έλληνες, ότι θα τους πιάσουν στη φάκα, σαν τον ποντικό, βγήκαν οι Έλληνες και τους κατασυνέτριψαν. Υπάρχει ακόμη στο μουσείο της Ύδρας ο Σταυρός του Μιαούλη.

(Αρχ. Ανανία Κουστένη [1945-2021], Λόγοι Ενιαντού, τόμ. Α', εκδ. Κυπρής, Αθήνα 2020)

Οι Έλληνες, για να πάνε μπροστά, πρέπει να κοιτάζουν πίσω.

*(Δημήτριος Καμπούρογλου [1852-1942],
ιστοριοδίφης, λογοτέχνης, ποιητής, δικηγόρος, ακαδημαϊκός)*

Wheat Field with Cypresses (1889) by [Vincent Van Gogh](#).
Original from the MET Museum.